

J.A.R. a apartheid na hudební scéně

12.8.2025 - Luboš Zálom | Svobodní

Když se do umění plete politika či naopak, zpravidla to nedopadá dobře. Vůči umění je politika často v destruktivní pozici a tento vztah je tím ničivější, jak se neúprosně přibližujeme dnu politické kultury.

Je-li sama povaha politického prostředí destruktivní, staví na antagonismech a vzbuzuje nepřátelství a nesnášenlivosti a těží z nich, ničí politika vztahy mezi uměním, jeho tvůrci i jeho konzumenty.

Nejčerstvějším projevem takové politické destrukce v umění je vyhazov hudebníka a textaře Oty Klempíře s vynikající funkově-rockové kapely J.A.R. Klempíř, který byl zakládajícím členem (kapela vznikla 17. listopadu 1989) si dovolil opravdu hodně: ohlásil kandidaturu za politickou stranu. Za pravicovou stranu. A ne za jen tak ledajakou. Kandiduje jako lídr v Plzeňském kraji za stranu Motoristé sobě. *Kamarádění s politikama a tvoření nového státu* se zkrátka neodpouští, jde-li o stranu, která má nálepku nepřijatelných populistů, putinovců a bůhvíčeho ještě. Nefér a falešnou nálepkou, samozřejmě.

Diskuze, která se kolem celé věci strhla ve veřejném prostoru, je přímo esencí stavu české politické kultury. Mluví-li se o tom, jak je naše politické prostředí zkažené, plné nesnášenlivosti, poukazuje se zpravidla na samotné politiky. Tedy na ty, kteří jsou až teprve praktickým výsledkem politické kultury. Ta však ve skutečnosti začíná u občanů. Ti jsou jejími tvůrci.

I v českém politickém slovníku zdomácněl termín *cancel culture*. Česky poněkud kostrbatě jako kultura rušení nebo vymazávání. Jde o moderní formu ostrakizace, o soustavné vytlačování určitých postojů a jejich nositelů z veřejného prostoru, z činnosti na sociálních sítích, ale často i profesního a mnohdy i společenského života. Jde o snahu o likvidaci osoby či osob, nikoliv na fyzické úrovni, ale na úrovni existenční. Nejde přitom o cenzuru, protože tu uplatňuje státní moc, zatímco projevy *cancel culture* jdou odspodu, z prostředí občanské společnosti, velkých nadnárodních firem, či vzdělávacích, kulturních nebo vědeckých institucí. Tím, že taková forma ostrakizace probíhá vlastně dobrovolně, nikoliv na přímý zákonný nátlak státu, je mnohdy obhajována s tím, že její původci se přece chovají v souladu se svým právem na svobodu a neexistuje nic jako právo nebýt svým okolím vyloučen. Je zajímavé, že takové obhajoby se dopouštějí často ti, kteří jinak pojmy právo či svoboda odmítají.

Kapela J.A.R. se ocitla tak trochu ve dvojích kleštích. Jedna část fanoušků rozhodnutí kapely, která se rozhodla s Klempířem dále nespolupracovat, chválí – a naopak, na základě politických postojů a předsudků. Pokud by se Klempířovo oznámení o kandidatuře za Motoristy rozhodla kapela přejít mlčením, patrně by si příliš nepomohla. Fanoušci, kteří v Motoristech spatřují nepopiratelné politické zlo, by prohlašovali, že už nikdy v životě nepřejdou na koncert a nekoupí si žádné další cedéčko. A naopak. Je to jeden aspekt *cancel culture*, v tom nejširším slova smyslu, kdy sami konzumenti umění vyjadřují touhu vymazat umělce za jeho politický projev, který sám o sobě nemá s uměním nic společného. Nejde jen o Otu Klempíře. Stejně tak se terčem odmítavých

reakcí stává třeba herec Ondřej Vetchý za svoji aktivitu na podporu Ukrajiny. U opačně názorově orientované skupiny lidí zase takoví umělci stoupnou v ceně. Ale pokud si za Klempířem už napříště představíme v první řadě Motoristy, za Vetchým zase municí pro Ukrajinu a za Michael Kocábem vypjatý a mnohdy absurdní lidskoprávní aktivismus, netrpí tím nakonec umění jako takové? Nekazíme umění my sami?

Je tu ale ještě jeden možný pohled na věc. Nejde vlastně o projev *cancel culture* namířený ven z kapely? Když členové vyhodili klíčového kolegu za jeho politické projevy, nebyl tím tak trochu vydán signál i směrem k posluchačům? Jste-li pravičáci, příznivci Motoristů nebo jiné strany, která je na pomyslném indexu, smíte vůbec J.A.R. poslouchat? Je to trochu dovedení celé věci do absurdní roviny – ale proč nakonec ne? Jestliže kapela nechce hrát s Klempířem za to, že kamarádí s Motoristy, proč neříct jasně a od plic: vy už byste si nikdy neměli poslechnout žádné naše album a přijít na žádný náš koncert!

Někdy to vypadá, jako by umělec tím, že stojí nad svým publikem, měl pocit, že má sílu a moc jej kultivovat a tuto sílu si chce náležitě užít. Někdy to nedopadá dobře. Jako například když svého času Zdeněk Svěrák prohlásil v reakci na určité názorové posuny v české veřejnosti, když určité volby nedopadly tak, jak si tento dramatik a herec maloval, že si „přestává se svým národem rozumět“. S tím národem, jenž plní dlouhá léta (a ještě mnoho let bude) sedadla jeho divadla.

Co kdyby Klempíř kamarádil s jinými politiky? Ještě celkem nedávno názorově velmi blízce tíhl k Pirátům, pokládal je, jak přiznal v rozhovoru na podcastu Čestmíra Strakatého, za pozitivní a svěží vítr. Samotní J.A.R. se účastnili koncertu na podporu hnutí Million chviliek pro demokracii a na jejich výroční koncert jim přišel pogratulovat na pódium sám Karel Schwarzenberg. Ačkoliv J.A.R. nebyli nikdy kapelou, která narozdíl od jiných musela politickou angažovaností vyvažovat nedostatek talentu a jakékoliv koketování s politikou nikdy nepřerostlo přes hudbu samotnou, určitý politický rozměr tam figuroval a figuruje. Sám Ota Klempíř je očividně homo politicus, i když spíše poněkud naivní, orientovaný na bezprostřední emoční stránku věci nežli na hluboké politické ideje – ostatně obrátit se od Pirátů k Motoristům, tedy od čistých levicových pokrokařů směrem ke straně pokoušející se vystupovat jako klasická pravicově liberálně konzervativní strana, to nesvědčí o příliš promyšlených a vnitřně vyargumentovaných názorech. Nicméně hodnocení kvality a promyšlenosti politických postojů Oty Klempíře není tématem tohoto textu. Vesměs vlastně svoji hloubkou nevyčnívají z myšlenkové stavby celého davu podobně emočně zaměřených občanů, kteří se pokoušejí na různých úrovních promluvit do politiky. Většina z nich však kvůli tomu nepříjde o svoji kapelu a nevytvoří tak hluboký mediální příběh...

Za co si vlastně Klempíř zasloužil tak nesmlouvavou ostrakizaci ze strany svých kolegů z kapely a od části svých posluchačů? Neudělal přece nic zlého. I kdybychom chtěli nalézt nějaké odůvodnění, proč kandidáta té nebo oné strany vykázat ze slušné společnosti, proč by do takové škatulky měli patřit právě Motoristé? Pohybujeme-li se v kategoriích typu dobro nebo zlo, pak lze říct, že strany a hnutí mávající praporem fašismu nebo komunismu mohou morálně vzato vzbuzovat oprávněný odpor. S komouši a fašouny se zkrátka nemluví. Víme proč – jsou to ideologie zvrhlé nejen v teorii, ale o jejich povaze nás jasně přesvědčuje dějinná praxe. Koho nepřesvědčí miliony mrtvých, ten se už v podstatě sám vyčleňuje ze společenství civilizovaných lidí.

Nálepky nepřijatelnosti se však nebezpečně nadužívá, plýtvá se jí i na ty politické postoje, které se zcela bezpečně pohybují v hranicích demokratických mechanismů a ani

v nejmenším je nezpochybňují a nehodlají je bourat. Označit standardní pravicovou stranu, jako jsou Motoristé (v principu se vlastně přece takřka neliší od devadesátkové ODSky nebo od nynějších Svobodných), za společensky nepřijatelnou, zařazovat ji na stejnou úroveň s komunisty nebo fašisty, protože zastává jiný než nyní oficiální vládní a veřejnoprávní pohled na určité politické fenomény, je nejen intelektuálně i politicky nepoctivé, ale automaticky takový přístup bagatelizuje skutečné možné nebezpečí pocházející od reálných komunistů nebo fašistů. Těm se tak totiž od neprávem oštemplovaných v očích větší či menší části veřejnosti propůjčuje to pozitivní a přijatelné. Alarmující vzestup komunistického slepence Stačilo je toho jedním z důkazů.

Motoristé jsou tedy dle široce uplatňovaného kulturně-mediálního modelu stranou morálně na okraji společnosti. Ale proč? Vždyť dokonce i ten přirozený a z pravicového pohledu na stát jasně vyplývající euroskepticismus nakonec Motoristé ve snaze zvednout své preference ale také koaliční potenciál zrevidovali. Dnes jsou ve vztahu k EU vlastně standardní stranou bakelitové omyvatelnosti, která plácá již stokrát zrecyklované nesmysly o jakési reformě.

Pokud by Klempíř kamarádil se STANem, vadila by kapele a fanouškům kauza Dozimetr s jejími několika mrtvými? Můžeme si být jisti, že nevadila. Dostali jsme se na takovou míru politického nepřátelství a nesnášenlivosti, že si lze jen klást otázku, jakých dalších podob a tvarů může nabývat. Kdy dostane ten nebo onen kandidát Motoristů výpověď z nájmu, banka mu zruší účet nebo jej odmítnou přijmout u zubaře. Je to opět jen dovedení věcí ad absurdum – ale jestli je morálně v pořádku vyhodit kamaráda z kapely kvůli kandidatuře za standardní, demokratickou a pravicovou stranu, kde je hranice? Přijatelnost je posouvána salámovou metodou. Co se zdá nepřijatelné dnes, může být standardem zítra. A měli bychom se ptát, kdo a jaké mechanismy tuto hranici posouvají. Komu hraje do karet soustavná a plíživá dehumanizace těch, kteří nestojí v šedivém šiku politického středního proudu zastávající myšlenku vysokých daní, státních zásahů a dotačního socialismu pod kuratelou Bruselu. Těm, pro něž je dehumanizace politických protivníků jediným programem – protože zároveň jedinou skutečnou myšlenkou. Ale není právě tohle jednou z hlavních esencí fašismu?

Podle senátorky Jany Zwyrtek Hamplové porušili Klempířovi kolegové jeho vyhazovem Listinu základních práv a svobod. To je nejspíš nesmysl a paní senátorka se nepochybně zbláznila. Ani z pohledu tak problematického a rozporuplného dokumentu jakým je Listina základních práv a svobod, natož z pohledu práv jednotlivce nemůže existovat nic jako právo, aby mě mí přátelé brali mezi sebe. Neexistuje nic jako právo být členem kapely J.A.R. Pokud chce jakákoliv skupina lidí ze svého středu vyhodit kohokoliv na základě jakýchkoliv pohnutek, včetně těch nízkých a opovržených, má mít možnost tak učinit. Ať už mezi takové pohnutky spadá orientace politická nebo sexuální, původ rodinný nebo rasový, vzdělání, tělesná konstituce nebo barva vlasů. Ovšem každé takové rozhodnutí je otevřené morálním soudům. Je-li z kapely vyhozen důležitý člen za to, že pouze projevil občanský postoj v rámci demokratických pravidel, není to zkrátka stejné, jako zbavit se člena za to, že neumí hrát, zpívat nebo skládat texty.

Kapela je vždy tak trochu věc veřejná, zvláště jde-li o dobrou a tak dlouho fungující kapelu. Jestliže se členové, kteří Klempíře vyhodili, chtěli nějak politicky vyslovit, učinili tak: vyjádřili se proti názorové pluralitě. Já osobně mám J.A.R. rád a poslouchám je už mnoho let, vlastně od jejich druhého alba. Nemám důvod neposlouchat je i nadále, budou-li stejně dobří jako doposud. Nevím ale, kým Otu Klempíře nahradí – podle mě to nejde, ale to už není moje starost. Ač jsem pravičkem, vyslaný signál, že ti, kteří jsou na politickém spektru ukotveni někde poblíž Motoristů, by snad neměli nadále kapelu

sledovat, nevyslyším. Celkově mi ale nezbyvá než konstatovat, že se zachovala jak banda idiotů.

Zdroj: <https://blog.idnes.cz/zalom/j-a-r-a-apartheid-na-hudebni-scene.Bg25080337>

<https://svobodni.cz/nezarazene/j-a-r-a-apartheid-na-hudebni-scene>